

WIESŁAW BAR

SPRAWA BEATYFIKACYJNA
SŁUGI BOŻEGO JÓZEFA MARIII HARO SALVADORA (1904-1965)
– WSPÓŁCZESNEGO WZORU
ZAANGAŻOWANIA I ODPOWIEDZIALNOŚCI SPOŁECZNEJ

Rozgłos oraz statystyka beatyfikacji i kanonizacji męczenników hiszpańskich, którzy ponieśli śmierć wskutek religijnych prześladowań w dobie wojny cywilnej w pierwszej połowie XX w., jak też towarzyszące temu polemiki, zaciemniają nieco obraz świętości kanonizowanej oraz toczących się spraw beatyfikacyjnych osób z tego Kościoła.

Dnia 16 czerwca 2015 r. w Walencji odbyła się sesja otwarcia procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożego Józefa Marii (José María) Haro Salvadora, według stanu w Kościele człowieka świeckiego, z zawodu pedagoga i prawnika zaangażowanego w życie społeczne i polityczne, w aktywności kościelnej m.in. prezydenta Akcji Katolickiej w archidiecezji Walencja, żonatego i ojca ośmiorga dzieci, zmarłego w opinii świętości 50 lat temu – 6 sierpnia 1965 r. Zarówno osoba, jak i przebieg sprawy zasługują na uwagę.

1. SZKIC BIOGRAFICZNY

José María Haro Salvador urodził się w Cheste (prowincja Walencja) 24 kwietnia 1904 r., w rodzinie ubogich rolników – Franciszka Haro Corberána

---

Prof. dr hab. WIESŁAW BAR OFMConv – Katedra Historii Prawa Kanonicznego oraz Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: mswrab@kul.pl

oraz Dolores Salvador Cortés, w domu przy ulicy św. Łucji 7. Tydzień później, 30 kwietnia, został ochrzony w miejscowym kościele parafialnym pod wezwaniem św. Łukasza Ewangelisty, czego świadkami urzędowymi byli rodzice chrzestni – Rafael Ibáñez Salvador i Tomasa Tarín Tarín. Czuł się bardzo związany z miejscem urodzenia, chociaż czas studiów, a później pracy wymagał fizycznego przemieszczania się. Jak stwierdził po śmierci Józefa Marii Haro jego ojciec chrzestny „w głębi zawsze był czeszańczykiem”¹.

Prowadząc żywot zwykłego chłopca, przyzwyczajony był od dzieciństwa do pracy, ponadto charakteryzował się zaradnością, zawsze z myślą o innych². Między innymi przyczynił się do odbudowy spalonego kościoła parafialnego w 1916 r., pomagając proboszczowi ks. Józefowi Huguetowi³.

Po ukończeniu miejscowej szkoły podstawowej, zwanej moderną – inspirowaną ideologią libertyńską i antyklerykalną – w styczniu 1917 r. wstąpił do pierwszej klasy handlowej kolegium Najświętszego Serca Jezusowego, prowadzonego przez wspólnotę zakonną maristów w Walencji. Stało się to za radą i wsparciem zarówno nauczyciela pierwszej szkoły, jak i wspomnianego proboszcza. Pomagał też rodzicom, którzy wraz z nim i młodszym bratem przenieśli się do miasta, w prowadzeniu małego sklepu, pracując nawet do północy.

Od 1918 r. uczył się w kolegium św. Jana z Ribery (Colegio San Juan de Ribera) w Burjassot, gdzie studiował pedagogikę, a od 1923 r. prawo na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Walencji. Ukończył je w 1928 r. z najlepszym wynikiem. Chociaż uchodził za zbyt zasadniczego, chętnie powierzano mu odpowiedzialne zadania. Już w kolegium był przewodniczącym Stowarzyszenia Studentów Katolickich (Asociación de Estudiantes Católicos), natomiast w czasach uniwersyteckich – od 1924 r. – był pierwszym sekretarzem Regionalnej Federacji Studentów Katolickich (Federación Regional de Estudiantes Católicos), w okresie gdy jej przewodniczącym był Luís Campos Górriz, późniejszy męczennik i błogosławiony⁴. W 1926 r. objął po nim kierownictwo Federacji, został także członkiem rady narodowej Konfederacji Studentów Katolickich Hiszpanii (Confederación de

---

¹ Zob.: *Biografía*, <http://jmharosalvador.wordpress.com/biografia/> [dostęp: 15.06.2015]. Chronologia życia zob. ASOCIACIÓN CATÓLICA DE PROPAGANDISTAS, *Apuntes biográficos*, „Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador” nr 1, Mayo 2015, s. 2.

² M. MARTÍNEZ LÓPEZ, *‘Estaba atento a las necesidades de todos’*, „Alfa y Omega” nr 934, <http://alfayomega.es/21956/estaba-atento-a-las-necesidades-de-todos> [dostęp: 18.06.2015], s. 10.

³ Późniejszemu męczennikowi za wiarę, torturowanemu i zamordowanemu w Ribarroja de Turia 12 października 1936 r., *J. González Huguet. Un gesto y su porqué*, *Biografía, Infancia* (26/03/2012).

⁴ Zamordowany został 28 listopada 1933 r. w Torrente, beatyfikowany przez Jana Pawła II dnia 11 marca 2001 r. www.acdp.es/luis-campos-gorritz/ [dostęp: 18.06.2015].

Estudiantes Católicos de España) oraz reprezentantem w Centralnej Radzie Młodzieży Katolickiej Hiszpanii (Juventud Católica Española), w czasie, gdy kierował nią jezuita o. Ángel Ayala⁵ i dyrektor czasopisma „El Debate” Ángel Herrera Oria⁶. Ukształtowany w duchu apostołskim włączył się w prace Akcji Katolickiej Walencji⁷ oraz Narodowego Stowarzyszenia Katolickiego Głosicieli.

Po ukończeniu studiów prawniczych, przez krótki czas przebywał na stypendium Stowarzyszenia Właścicieli Katolickich Walencji (Asociación de Patronos Católicos de Valencia) w Paryżu, po czym został zaproszony do sekretariatu Centralnej Rady Młodzieży Katolickiej Hiszpanii, z siedzibą w Madrycie oraz do redakcji „El Debate”.

W 1929 r. wygrał konkurs i urząd w judykaturze – od 1930 r. był sędzią w Orcera (prowincja Jaen)⁸. Wtedy też, 24 października 1930 r., w kościele Camarín de Ntra Sra. De los Desamparados w Walencji ożenił się z młodszą o cztery lata Marią Luizą Sabater Valero, osobą bardzo ważną w jego życiu, z którą miał ośmioro dzieci⁹. Rok po ślubie przeniesiony został do sądu pierwszej instancji w Viver (prowincja Castellón). Od 1 stycznia do 2 czerwca 1936 r. przewodniczył II Izbie Sędziów w Walencji. Zrezygnował wraz z przeniesieniem go do Villar del Arzobispo.

W chwili wybuchu wojny cywilnej znalazł się w trudnej sytuacji, został zawieszony jako sędzia. Przez pewien czas ukrywał się, ale 10 sierpnia 1936 r. został pojmany. Opatrznościowo udało mu się uniknąć niechybnej śmierci, na którą byłby skazany jako aktywny działacz katolickiego apostołatu. Widząc brak kapłanów, gromadził ludzi na codziennej modlitwie liturgią słowa Mszy świętej, był gotów oddać życie za wiarę. Nie szukał rewanżu na prześladowcach, chociaż niektórzy byli z jego puebla i znał ich, podkreśla wicepostulator sprawy¹⁰.

W 1939 r. mógł ponownie podjąć pracę sędziego. Po utworzeniu urzędów pra-

---

⁵ Fundator w 1908 r. Katolickiego Stowarzyszenia Głosicieli (Asociación Católica de Propagandistas). Zmarł 20 lutego 1960 r. w Madrycie. Zob. www.acdp.es/padre-angel-ayala-sj/ [dostęp: 18.05.2015].

⁶ Uczestniczył w tworzeniu wspomnianego Stowarzyszenia, był redaktorem czasopisma wychodzącego od 1 listopada 1911 r. W 1931 r. osiągnęło nakład 200 000 egz. (pierwszy nakład wynosił 8 000).

⁷ Zob.: A. LÓPEZ MARTÍNEZ, *Haro, hombre de Acción Católica*, [w:] *José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador*, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 51-62.

⁸ Na temat rozpoczętej wtedy drogi zob.: wystąpienie sędziego Sądu Najwyższego: B. RULL VILLAR, *Haro, magistrado*, [w:] *José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo*, s. 43-50.

⁹ J.M. HUESO BALLESTER, *Haro, padre de familia*, [w:] *José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo*, s. 36.

¹⁰ MARTÍNEZ LÓPEZ, *‘Estaba atento a las necesidades de todos’*, s. 10.

cy – Magistraturas de Trabajo – 5 maja rozpoczął pracę w tym obszarze orzecznictwa. Został nawet mianowany dziekanem tego gremium oraz subdelegatem prowincjonalnym, a pracę jego ceniono tak, że pełnił tę funkcję do dnia śmierci¹¹. Poza tym był zaangażowany w sprawy lokalnej społeczności. Między innymi od 1940 r. przewodniczył Radzie Nauczania Początkowego Prowincji Walencja (Junta Provincial de Enseñanza Primaria).

Kontynuował pracę w grupie Mężczyźni Akcji Katolickiej w Walencji, którą nawet kierował w latach 1942-1954. Nadal angażował się w sprawy socjalne oraz formacji religijnej. Między innymi od 1945 r. kierował Instytutem Wyższej Kultury Religijnej oraz uczestniczył w 1947 r. w tworzeniu tutejszej Caritas, był jednym z fundatorów parafialnych sekretariatów miłosierdzia. Wyrazem zaufania, którym go darzono we wspólnie wyznaniowej, było powierzenie mu w 1946 r. kierownictwa Banku Naszej Pani Opuszczonych (Banco de Nuestra Señora de los Desamparados), który był zaczątkiem wspomnianej diecezjalnej Caritas, oraz Zsobów Mieszkaniowych Arcybiskupstwa (Tesorero del Patronato de Viviendas). Był też członkiem Rad – Przedsięwzięć i Budowy Nowych Świątyń. W ramach tego pierwszego z dzieł powstały liczne mieszkania socjalne, m.in. osiedla Tendetes, Patraix i San Marcelino. „Akcja socjalna wypełniała jego serce”, podkreśla dr Valderrama, wicepostulator. „Na koniec dnia, do późnych godzin nocnych, przyjmował u siebie w domu osoby potrzebującego jego rady lub pomocy. Zdrowy czy chory, zawsze był uważny na potrzeby wszystkich. Rzeczywiście, zdumiewa jego zdolność do pracy. W tym wszystkim był przykładem wsparcia dla swej żony Marii Luisy. Ta siła, niewątpliwie, płynęła z modlitwy, mszy św. – w której uczestniczył każdego dnia o 7.00 rano – i z jego czci dla Dziewicy”¹². Od 1947 r. promował Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców Walencji.

Praca na rzecz Kościoła i jego dzieł w Walencji wzmogła się szczególnie po objęciu – 16 czerwca 1946 r. – urzędu arcybiskupiego przez Marcelino Olaechea, „którego był wytrwałym i wiernym współpracownikiem”, co podkreśla Ramón Fita, delegat metropolity do spraw kanonizacyjnych¹³. Za to wytrwałe apostołowanie 16 lutego 1951 r. Stolica Apostolska uhonorowała go Rycerskim Orderem Świętego Grzegorza Wielkiego (Caballero Comendador de la Orden de S. Gregorio Magno), natomiast Hiszpania Orderem Kardynała Cisneros (Orden de Cisne-

---

¹¹ Zob.: trzy świadectwa pod wspólnym tytułem: *Magistrado justo*, [w:] *Espiritu de trabajo, Magistrado, Testimonios*, <http://jmharosalvador.wordpress.com/2012/02/20/magistro-justo/> [dostęp: 18.06.2015]. Ponadto: *Nuevas perlas sobre su trabajo en la Magistratura*, <http://jmharosalvador.wordpress.com/2012/02/21/nuevas-perlas-sobre-su-trabajo-en-la-magistratura/> [dostęp: 18.06.2015].

¹² MARTÍNEZ LÓPEZ, *‘Estaba atento a las necesidades de todos’*, s. 10.

¹³ „Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador” nr 1, Mayo 2015, s. 1.

ros). Jako ojciec rodziny aktywnie włączył się w przygotowanie Pierwszego Kongresu Narodowego Rodziny Hiszpańskiej, który odbył się w lutym 1959 r. w Madrycie.

Od 1960 r. był nauczycielem w Kościelnej Szkole Dziennikarskiej w Walencji oraz w Szkole Związkowej. W tym też roku wybrany został sekretarzem narodowym i metropolitalnym w sprawie kanonizacyjnej bł. Jana z Rivery (Juan de Rivera). W 1961 r. został akademikiem zwyczajnym Walenciańskiej Akademii Jurysprudencji i Legislacji. Wygłosił wtedy wykład na temat *Relacje i granice między sprawiedliwością i miłosierdziem*¹⁴.

Względem niego wypełniły się one w święto Przemienienia Pańskiego, czyli 6 sierpnia 1965 r. Poza manifestacją szacunku dla Zmarłego w dniu jego pogrzebu, miały miejsce akty szczególnej czci, m.in. w Kolegium św. Jana z Rebiry (Burjasot), w czasie uroczystości wspomnieniowej Stowarzyszenia Absolwentów – 30 października 1965 r.¹⁵, obywateli Walencji – 30 stycznia 1966 r.¹⁶, w rodzinnej miejscowości Cheste – 23 października 1966 r.¹⁷ Dnia 8 maja 1967 r. jego imieniem nazwano nowe centrum zdrowia – ambulatorium w stolicy prowincji, z kolei 6 listopada 1971 r. – kolegium państwowe¹⁸.

2. Z HISTORII SPRAWY BEATYFIKACYJNEJ

Wkrótce po śmierci Józefa Marii Haro, abp M. Olaechea zamierzał rozpocząć proces informacyjny, jak przewidywało ówczesne prawo kanoniczne¹⁹. Cenił bowiem jego niezłomność w postawie służby Kościołowi i bliźnim, szczególnie najszlachetniejszym, ze świata robotniczego i spośród dzieci. Publicznie zaświadczył o tym 30 stycznia 1966 r. w czasie specjalnego zebrania Akcji Katolickiej Walencji i Katolickiego Stowarzyszenia Nauczycieli w Walencji, mówiąc na jego zakończenie, że tenże „służył Kościołowi [...] z wielkim talentem i nadspodziewanym dynamizmem [...], jak prawdziwy apostoł. [...] Pracował zawsze wyglądając chwały Bożej. Praktykował cnoty chrześcijańskie w stopniu prawdziwie heroicznym. [...]

¹⁴ Por. R. ECHARREN YSTURIZ, *Caridad y Justicia. Dimensión social de la caridad*, „Corintios XIII” 2006, nr 117-118, s. 185-202.

¹⁵ *José María Haro. Crónica de homenaje en el C.M. San Juan de Ribera*, Burjasot–Valencia: Asociación de Antiguos Alumnos del Colegio Mayor de San Juan de Ribera 1965.

¹⁶ Zob.: *José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo*.

¹⁷ *Cheste: solemne acto en memoria de Dos José María Haro Salvador*, „Nuestra Región” 24 X 1966, s. 1.

¹⁸ Zob.: <http://jmharosalvador.wordpress.com/testimoniosyhomenajes/homenajes> [dostęp: 16.06.2015].

¹⁹ *Un punto y seguido en el proceso*, „Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador” nr 1, Mayo 2015, s. 1.

Myślę, że był święty, w najwyższym tego słowa znaczeniu [...]. Sprawa beatyfikacyjna? Tak; Kościół powiedziałaby z pewnością to, w co my wierzymy z przeświadczeniem: że był świętym”²⁰.

W październiku 1966 r. z inicjatywą gromadzenia świadectw – z myślą o przyszłym procesie – wystąpił Manuel Cortés Roig, działając w imieniu Diecezjalnej Rady Akcji Katolickiej w Walencji, wyraźnie odnosząc się do zachęty abpa Olaechey.

O takiej potrzebie był przekonany były prezydent Stowarzyszenia Fernando Martín-Sánchez, który półtora roku po śmierci Haro pisał do swojego następcy w funkcji Abelarda Algory Marca, by zachęcić go do zbierania potrzebnych świadectw mogących służyć przyszłej sprawie beatyfikacyjnej, kończąc słowami: „Jeśli Stowarzyszenie nie wyda także kwiatów świętości, będziemy straceni”²¹.

Przy takim wsparciu członkowie Akcji Katolickiej zaangażowali się w zbieranie dokumentacji życia i aktywności „eximo y santo” z Walencji, wspomnień osób znających go. Początek był imponujący – napłynęły setki świadectw od różnych osób, także biskupów i duchownych oraz pracowników socjalnych, z różnych miejsc, także spoza regionu działania – bo m.in. z Barcelony, Madrytu, Murcji, Pamplony, Santander, Saragossy – na temat jego apostołatu, staranności w wykonywaniu obowiązków zawodowych, postawy służebnej, heroicznym bojom o sprawiedliwość, życia rodzinnego, nadzwyczajnego znoszenia cierpień, także w ciężkiej chorobie²².

Z powyższego należałoby wnioskować o istnieniu opinii świętości i stosunkowo szerokim jej zasięgu. Chodzi o sprawę „katolika, który w życiu, w momencie śmierci i po śmierci cieszył się opinią świętości, praktykując w stopniu heroicznym wszystkie cnoty chrześcijańskie [...]”²³. Istnienie opinii świętości, w tym

---

²⁰ M. OLAECHEA Y LOIZAGA, *Cierre del Acto*, [w:] *José Maria Haro Salvador. Un home de nuestro tiempo*, s. 64-65.

²¹ *El impulso histórico a la Causa*, <http://jmharosalvador.wordpress.com/2012/02/21/el-impulso-historico-a-la-causa> [dostęp: 15.06.2015].

²² *El impulso histórico a la Causa*, ACdAP [Asociación Católica de Propagandistas], *Proceso, Testimonios*, 21/02/2012.

²³ CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM, *Sanctorum Mater. Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi* (17.05.2007), AAS 99 (2007), s. 465-510; „Communicationes” 39 (2007), nr 2, s. 221-268; tekst polski w: H. MISZTAŁ, *Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2008, s. 26, art. 4 § 1 [dalej cyt.: SM]. Na temat istoty instrukcji, jej waloru zob.: M. SITARZ, *Miejsce instrukcji w hierarchii aktów normatywnych*, [w:] *O „Sanctorum Mater”*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Stowarzyszenie Kanonistów Polskich 2008, s. 27-40 oraz J.L. GUTIÉRREZ, *La instrucción „Sanctorum Mater” de la Congregación de las Causas de los Santos*, „Ius Canonicum” 48 (2008), nr 96, s. 631-661. Oczywiście w interpretacji jej przepisów trzeba mieć na uwadze akty legislacyjne dotyczące tej

przypadku wyznawcy, było warunkiem koniecznym do rozpoczęcia sprawy beatyfikacyjnej. Należy ją rozumieć tak, jak nauczał papież Benedykt XIV na podstawie wielowiekowej tradycji, a teraz definiuje Instrukcja *Sanctorum Mater*: „Opinia świętości jest przekonaniem rozpowszechnionym między wiernymi o czystości i prawości życia sługi Bożego i o cnotach przez niego praktykowanych w stopniu heroicznym” (art. 5 § 1).

Niestety, upływ czasu osłabił zainteresowanie prowadzeniem procesu. Odkrycie na nowo pisma F. Martína Sancheza i zgromadzonych materiałów przez obecnego przewodniczącego Stowarzyszenia Katolickiego Propagandystów – Karola Romero Caramelo, pozwoliło na wniesienie prośby do arcybiskupa Walencji o formalne rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego. Stało się tak 16 marca 2010 r. po decyzji Rady Narodowej Katolickiego Stowarzyszenia Głosicieli z 30 maja 2009 r.²⁴ Prawie trzy lata później mianowano postulatora sprawy – Marię od Aniołów de Santiago Hernando, ta zaś wicepostulatorów do działań w Walencji – Jana Karola Valderramę oraz w Madrycie – Józefa Antoniego del Campo.

Po uzyskaniu pozytywnej opinii Konferencji Biskupów oraz otrzymaniu *nihil obstat* ze strony Stolicy Apostolskiej w początkach 2013 r., dnia 25 marca 2015 r. arcybiskup Antonio Cañizares ustanowił trybunał diecezjalny i mógł się rozpocząć proces.

Z prawnokanonizacyjnego punktu widzenia i praktyki kanonizacyjnej interesujące wydają się w tej sprawie dwa zagadnienia: upływ czasu od podjęcia decyzji o prowadzeniu sprawy przez powoda do dnia sesji otwarcia procesu oraz znaczenie zgromadzonych wcześniej świadectw dla aktualnie rozpoczętego procesu.

Pierwsze z nich związane jest niewątpliwie z opinią świętości. Nie tylko czy istnieje, ale też jakie są jej fundamenty, nie tylko w momencie śmierci, pogrzebu,

---

materii. Oprócz Kodeksów – *Codex Iuris Canonici auctoritatae Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317 oraz *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, auctoritatae Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-1363 – uwzględnić trzeba Konstytucję apostolską *Divinus perfectionis Magister*, zob.: IOANNES PAULUS PP. II, *Constitutio Apostolica „Divinus perfectionis Magister”. Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars I, s. 349-355. Zasady postępowania zostały rozwinięte w Normach Kongregacji, jakie należy zachować w dochodzeniu prowadzonym przez biskupa: SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum* (7.02.1983), AAS 75 (1983), pars I, s. 396-403.

²⁴ Rada Narodowa postanowiła działać jako aktor – powód w sprawie beatyfikacyjnej Józefa Marii Haro Salvador, podobnie jak to uczyniła wobec Sług Bożych Ángela Ayali, jezuita (1867-1960) i Fernanda Martín- Sancheza Julii (1899-1970). Poza tym postanowiono prowadzić sprawę drogą męczeństwa, w odniesieniu do czterech osób, które poniosły śmierć w 1936 r.: Isidro Almazán (w Aravaca) oraz Ricardo Corté s, Felipe Manzano i Federico Salmón (w Madrycie): *Comienza la Causa...*, <http://jmharosalvador.wordpress.com/2012/02/20/comienza-la-causa> [dostęp: 15.06.2015].

ale za życia oraz po śmierci. Opinia musi być prawdziwa, a tę cechę weryfikuje m.in. upływ czasu. Powinna być żywa, zrodzona z przyczyn racjonalnych, a nie pod wpływem wybuchu emocji, np. w czasie pogrzebu. Podzielać ją powinny osoby poważne i wiarygodne. Brak przesłanek by uznać, że nie należał do nich ówczesny rządcą diecezji abp M. Oaethea. Ale bada się też, czy opinia świętości jest stała i rozszerzająca się. Okoliczności sprawy wskazują, że element stałości wydawać się mógł słabym ogniwem w łańcuchu przymiotów opinii świętości, stąd kolejne 5 lat oczekiwania – na wzór rozpoczęcia sprawy – na podjęcie decyzji przez kompetentnego w sprawie biskupa, zgodnie z *Normae servandae* (nr 5; zob. SM, art. 21-22).

W dochodzeniu przygotowawczym należy wykazać, że fundamentem opinii o wskazanych wyżej przymiotach są cnoty teologiczne i kardynalne, które praktykował kandydat. Mają to być cnoty chrześcijańskie, heroiczne, wybitne, realizowane w konkretnych warunkach, przez dłuższy czas i do samej śmierci, przenikające jego życie duchowe i praktykowane z umiłowaniem. Zatem sprawdza się, czy praktykując je działał ochotnie, z czystych pobudek – intencji, natychmiast i radośnie, jak też w sposób ponadprzeciętny, ze względu na nadprzyrodzony cel; oczywiście w kontekście wypełniania obowiązków stanu, w tym przypadku męża i ojca rodziny²⁵.

Z przebiegu sprawy Sługi Bożego J.M. Haro płynie też nauka dla przyszłych powodów wnoszących o rozpoczęcie konkretnej sprawy. Nawet wysoki status intelektualny osoby fizycznej, czy charakter naukowy osoby prawnej, która zamierza takową prowadzić, nie powinien skłaniać do odwlekania w czasie wyznaczenia swojego pełnomocnika, czyli postulatora.

Drugie zagadnienie nas interesujące, to znaczenie zgromadzonych wcześniej świadectw dla aktualnie rozpoczętego procesu. Powstały one w latach, gdy procedurę kanonizacyjną określał Kodeks Prawa Kanonicznego z 1917 r.²⁶ W kan. 2087 § 3 zawierał on normę o procesowym zbieraniu dowodów²⁷, natomiast obce

²⁵ Zob. H. MISZTAŁ, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, wyd. II, Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2003, s. 70-76.

²⁶ *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars. II, s. 1-593.

²⁷ „Signata commissione et nondum edito decreto de non cultu, si periculum sit ne quidam oculati testes interim deficient, concedantur statim litterae remissoriales ad instruendum processum apostolicum super virtutibus et miraculis in specie vel super martyrio eiusdemque causa, ne pereant probationes”. O tym sposobie zachowania świadectw – *ne pereant probationes* – przed ich utratą stanowi obecnie art. 82 SM. Zob.: komentarz do tego trybu: H. MISZTAŁ, *Ne pereant probationes*, „Studia Prawnicze KUL” 2009, nr 1 (37), s. 83-98; TENŻE, *Stosowanie procedury „ne pereant probationes” w sprawach kanonizacyjnych*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 131-154.

mu było uznanie wartości dowodowej dokumentów pozyskanych w trybie poza-procesowym – *ad perpetuam rei memoriam*. Należy jednak uwzględnić nie tylko regulację kodeksową, ale również późniejszą interpretację i praktykę Kongregacji. W tym przypadku warte odnotowania jest stanowisko Piusa XI z 1930 r. nadającego szczególną wartość dokumentom w sprawach historycznych oraz dopuszczenie przez jurysprudence także dokumentów pozasądowych. Nie można też pomijać faktu znajomości tej instytucji już przez papieża Benedykta XIV. Wcześniejsze regulacje i praktyka Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, zwłaszcza z lat 1930-2007, niewątpliwie stanowiły ważne źródło dla Instrukcji *Sanctorum Mater* z 17 maja 2007 r.²⁸, w interesującym nas zakresie – *ad futuram rei memoriam* – jej art. 83-84: „W przypadku, gdy jakaś osoba chciałaby zostawić świadectwo na temat życia lub śmierci kogoś, którego sprawa nie jest jeszcze rozpoczęta, może przekazać biskupowi na piśmie oświadczenie *ad rei perpetuam memoriam*. Takie oświadczenie winno być podpisane przez piszącego i potwierdzone przez notariusza kościelnego lub cywilnego, aby mogło być przyjęte jako dowód w ewentualnej sprawie. Biskup zachowuje to oświadczenie w bezpiecznym miejscu w kurii diecezjalnej lub eparchialnej” (art. 83). „Autor oświadczenia *ad rei (futuram) perpetuam memoriam* powinien być wezwany do złożenia zeznań w ewentualnym dochodzeniu diecezjalnym lub eparchialnym” (art. 84)²⁹.

3. POCZĄTEK PROCESU BEATYFIKACYJNEGO

Sesja otwarcia diecezjalnej fazy procesu beatyfikacyjnego miała miejsce w Palacio de Colomina w Walencji, siedzibie Stowarzyszenia Katolickiego Głosicieli, dnia 16 czerwca 2015 r., o godz. 19.00. Przewodniczył jej obecny rządcą metropolii – kard. Antoni Cañizares³⁰.

Przebiegała według klasycznej formuły, m.in. opisanej w Instrukcji *Sanctorum Mater*, z uwzględnieniem jej postanowień co do uczestników (art. 86-88), poszczególnych aktów (art. 89) oraz notariusza pierwszej sesji (art. 90). Dodać trzeba, że postulatorka sprawy przedstawiła pisemne uzasadnienie szczególnych oko-

²⁸ Do takich wniosków prowadzi m.in. lektura opracowania: H. MISZTAŁ, „*Causae historice*” w *postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin: KUL 1981.

²⁹ Oprócz całościowego komentarza autorstwa H. Misztala do SM poleca się: G. BARTOSZEWSKI, *Gromadzenie i zabezpieczenie dowodów osób zmarłych w opinii świętości w aspekcie rozpoczęcia ich procesu beatyfikacyjnego*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej*, s. 23-29 oraz pogłębione studium: H. MISZTAŁ, *Ad rei futuram memoriam w sprawach kanonizacyjnych*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej*, s. 33-56.

³⁰ ASOCIACIÓN CATÓLICA DE PROPAGANDISTAS, *Apertura de la Causa*, „Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador” nr 1, Mayo 2015, s. 3.

liczności przekroczenia 30 lat od śmierci kandydata na złożenie prośby postulatorskiej; o przyjęciu tych racji odczytano stosowny dekret biskupa.

Odnotować należy, że nie było przekazania opinii teologów cenzorów pism własnych Sługi Bożego. Za życia Sługa Boży opublikował 12 krótkich artykułów traktujących przede wszystkim o kwestiach wychowawczych i szkolnych, rodzinnych, apostołatu, ale też politycznych i socjalnych. Z uwagi na kontekst ich powstawania – działalność w ramach Akcji Katolickiej – oraz publikacji w czasopiśmie związanych z diecezją, odstąpiono od powoływania specjalnych cenzorów pism, natomiast Komisji biegłych w historii i archiwistyce, polecono je zbadać w trakcie wykonywania swych zadań³¹.

Pierwszy z opublikowanych tekstów poświęcony był chrześcijańskiej odnowie rodziny³². Problematyki tejże dotyczyło również rozważanie o cnotach społecznych Rodziny z Nazaretu³³ oraz tekst ukazujący autentyczną troskę o rodzinę papieża Piusa XII³⁴, którego myśl o współpracy rodziny i Mistrza analizował w swej najobszerniejszej publikacji z 1960 r.³⁵ Także ostatni z tekstów wydanych dedykowany był współpracy parafii, rodziny i szkoły w procesie formacji ludzkiej i chrześcijańskiej³⁶. W ten nurt formacyjny wpisuje się również artykuł o duchowości maryjnej Walencjan³⁷. Najobszerniejszy zaś tekst to wystąpienie Sługi Bożego na III Zgromadzeniu Akcji Katolickiej w Walencji, pt. *Mistrz, szkoła i Akcja Katolicka*³⁸. Kolejny nurt dotyczył zaangażowania socjalnego katolika³⁹ oraz miłosierdzia w środowisku robotniczym i w wolnych zawodach⁴⁰. Przywołując na-

³¹ O zadaniach tejże zob. SM, art. 68-76; z literatury: GUTIÉRREZ, *La Instrucción 'Sanctorum Mater'*, s. 645-647.

³² J.M. HARO SALVADOR, *Restauración cristiana de la familia*, „Ánimos” 1945, nr 10, s. 26; zob. także tekst sekretarza narodowej konfederacji rodziców: HUESO BALLESTER, *Haro, Padre de familia*, s. 35-42.

³³ J.M. HARO SALVADOR, *Virtudes sociales en la Familia de Nazareth*, „Possumus” 10 (1958), nr 74, s. 9.

³⁴ TENZE, *Auténtica preocupación por la familia*, „Possumus” 11 (1959), nr 86, s. 6.

³⁵ TENZE, *Colaboración de Familia y Maestro en el pensamiento de S.S. Pío XII*, Valencia: Publicaciones de la Asociación Católica de Maestros 1960. Z kolei na temat wierności Magisterium Kościoła życia Haro zob.: A. INIESTA CORREDOR, *Haro, Paladín del Magisterio*, [w:] *José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo*, s. 23-34.

³⁶ J.M. HARO SALVADOR, *Otra vez Parroquia, Familia y Escuela*, „Possumus” 1963, nr 143, s. 14.

³⁷ TENZE, *Aquel Voto Asuncionista*, „Mater Desertorum”. Supl. del Boletín Oficial del Arzobispado, 3ª época, 1958, nr 123, s. 14-16.

³⁸ TENZE, *El Maestro, la Escuela y la Acción Católica*, Valencia: Publicaciones de la Asociación Católica de Maestros de Valencia 1952.

³⁹ TENZE, *Nuestro deber en lo Social*, „Ánimos” 1946, nr 21, s. 43; TENZE, *Carta abierta a los cooperadores no militantes de Acción Católica*, „Possumus” 5 (1953), nr 7 [s. nlb].

⁴⁰ TENZE, *La caridad en el mundo de trabajo y en las profesiones. Conferencia pronunciada por su autor durante la XIX Semana Social de España celebrada en Madrid*, Madrid: Imprenta Juan

ukę papieży Leona XIII, Piusa XI i Piusa XII starał się ukazać chrześcijańskie rozumienie polityki⁴¹. Jeden z tekstów dotyczył sprawy beatyfikacyjnej męczenników z 1936 r., w których proces był zaangażowany⁴².

Powołani członkowie trybunału złożyli przysięgę: sędzia delegowany – ks. Józef Franciszek Castelló Colomer, doktor prawa kanonicznego i kapelan Uniwersytetu CEU w Walencji; promotor sprawiedliwości – ks. Roman Fita Revert, delegat biskupi do spraw kanonizacyjnych; notariusz aktuariusz Gonzalo Cabrera Barreo, adwokat, członek Katolickiego Stowarzyszenia Głosicieli w Walencji oraz notariusz pomocniczy – Maria od Wniebowstąpienia Sotillos Rubio, sekretarka delegatury do spraw kanonizacyjnych w Walencji. Obowiązki swe wypełniać godnie i należycie zobowiązali się członkowie Komisji Biegłych w Historii i Archiwistyce: Michał Navarro Sorní, profesor historii Kościoła na Wydziale Teologii św. Wincentego Męczennika w Walencji; Alfons Esponera Cerdán OP, profesor z tego samego wydziału oraz dr Emil Callado Estel z uniwersytetu CEU (Walencja), członek Katolickiego Stowarzyszenia Głosicieli. Przysięgę złożyła też postulatorka sprawy oraz wicepostulatorzy.

Postulatorka przekazała Metropoliecie listę ponad 20 świadków do przesłuchania w trakcie sesji roboczych. Termin pierwszej z nich ustalono na 22 czerwca 2015 r. W program sesji nie włączono przekazania biskupowi koperty z pytaniami do przesłuchania świadków, przygotowanymi przez promotora sprawiedliwości.

Po formalnym zakończeniu sesji otwarcia w imieniu rodziny Sługi Bożego wystąpiła najstarsza z jego córek – María Luisa Haro, podkreśliwszy, że „ojciec żył wiarą, nadzieją i miłością, bez robienia z tego czegoś nadzwyczajnego; żył skromnie wręcz ubogo ale czynił to bez ostentacji, wymierzał sprawiedliwość, ale bez jakiegś presji i bronił jej we wszystkich sytuacjach, a szczególnie w sprawiedliwości społecznej w zakresie pracy”. Zaznaczyła też, że tenże był przekonany, iż miłosierdzie nie może zastępować sprawiedliwości lecz być dla niej komplementarną; takie też stanowisko zajmował w sprawach, które rozpatrywał. Jednocześnie w swej łagodności, uprzejmości „starał się dawać każdego dnia więcej miejsca Bogu w swoim sercu, tak jak uczniowie z Emaus kroczył z Jezusem, który stanowił dla niego wielkie wsparcie we wszystkim co czynił”⁴³.

Bravo 1959.

⁴¹ TENZE, *Sentido cristiano de la Política*, „Possumus” 10 (1958), nr 77, s. 8 i 17.

⁴² TENZE, *¿Y nuestros mártires?*, „Possumus” 10 (1958), nr 80-81, s. 8 n.

⁴³ Cytowane fragmenty wystąpień po sesji otwarcia za: *El Cardenal abre la causa de canonización de José María Haro y le define como ‘una figura clave para lo que estamos viviendo en el año 2015’*, <http://www.archivalencia.org/contenido.php?a=6&pad=6&modulo=378&id=12110> [dostęp: 17.06.2015]; zob. także relację: *José María Haro, un hombre con una firme vocación social*, „El Rotativo”, Julio de 2015, s. 20.

Metropolita Walencji kard. A. Cañizares podkreślił, że Sługa Boży „jest znaczącą postacią dla sytuacji, w której się znajdujemy w 2015 r.” Uwypuklił jego świecki stan w Kościele, jak człowieka, który żył wiarą, ale nie na sposób prywatny, lecz dawał jej wyraz tak w pracy zawodowej, jak też w zaangażowaniu w Katolickim Stowarzyszeniu Głosicieli. Przypomniął jego wkład w dzieło diecezjalnej Caritas, dodając, że „do dziś, najlepszym obliczem Kościoła jest Caritas, bo w misji samego Kościoła jest miłosierdzie, a on – Sługa Boży – spełniał je na sposób rzeczywiście heroiczny”. Dlatego zasługuje na to, by z jego świadectwa czerpać, by „i nas budził i umacniał, byśmy mogli w tych czasach dawać wyraźniejsze świadectwo obecności katolików w życiu publicznym, do czego jesteście też powołani”. Podniósł też stan świecki Sługi Bożego, który może być wzorem dla dzisiejszych świeckich, kierując do zgromadzonych wezwaniem: „jesteście w świecie, do którego nie możemy dotrzeć – kapłani i biskupi, ale wy możecie i musicie czynić to tak, jak realizował to Sługa Boży, ponieważ realnie prowadzicie życie społeczne, w pracy, ekonomii, polityce i jesteście wezwani, by dawać tam świadectwo miłosierdzia”.

Do stanu w Kościele nawiązał też Carlos Romero, prezydent Stowarzyszenia będącego aktorem w sprawie beatyfikacyjnej Józefa Marii Haro Salvadora, akcentując, że tenże był człowiekiem Kościoła, apostołem w społeczeństwie swojego czasu, który „potrafił zharmonizować w sposób bardzo naturalny szlachetną aktywność zawodową z sumieniem o solidnej formacji chrześcijańskiej, a wszystko to bez wątplenia wynikało z głębokiego życia duchowego”.

Niewątpliwie Sługa Boży był człowiekiem dobrze rozumiejącym misję świeckich w Kościele i katolików świeckich w społeczeństwie, znacząco wyprzedzając ukierunkowanie wyrażone przez ojców Soboru Watykańskiego II⁴⁴.

ZAKOŃCZENIE

Nie uprzedzając decyzji Stolicy Apostolskiej, co do heroiczności cnót Sługi Bożego, otwarte postępowanie beatyfikacyjne ma ważny walor dydaktyczny, formacyjny. W roku kolejnego synodu poświęconego rodzinie staje przed nami postać męża jednej żony, z którą wychowywał ośmioro dzieci. Chociaż minęło 50 lat od śmierci Sługi Bożego, która nastąpiła w roku zakończenia Soboru Watykańskiego II, widzimy świeckiego katolika zaangażowanego w sprawy publiczne na każdym etapie życia, stosownie do swojego stanu, dużo wcześniej niż rozpo-

---

⁴⁴ J.C. VALDERRAMA, *Haro, un adelantado a las orientaciones del Concilio Vaticano II sobre la misión de los laicos en la Iglesia*, „El Rotativo” 12 (2015), nr 95, II época, s. 21.

czął obrady wspomniany Sobór. Sługa Boży Józef Maria Haro Salvador może stanowić wzór odpowiedzialności w rodzinie, w środowisku pracy, w aktywności wspólnoty religijnej i świeckiej.

Poczynione na podstawie konkretnej sprawy uwagi wskazują na potrzebę edukacji w zakresie prawa kanonicznego, na konieczność przygotowania postulatorów, ale najpierw uwrażliwiania środowisk zamierzających być powodami w konkretnych sprawach na potrzebę korzystania z ich pomocy, już na etapie wstępnej oceny, bez względu na status intelektualny czy naukowy samych zainteresowanych. Nie należy też pozostawiać kwestii zbierania dokumentów i świadectw dopiero na etap procesowy i jako zadanie jednej osoby, co może zakończyć się obumarciem sprawy wraz ze śmiercią tejże. Wreszcie, przedprocesowe ich gromadzenie ma także istotne znaczenie dla sprawy, m.in. pomaga postulatorowi przy wyborze osób mogących wiele wnieść do sprawy jako świadkowie, ale jeszcze wcześniej przekonać do słuszności jej prowadzenia.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA PRAWA

- Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-1363.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317.
- Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars. II, s. 1-593.
- CONGREGATIO DE CAUSIS SANCTORUM: Sanctorum Mater. Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi (17.05.2007), AAS 99 (2007), s. 465-510; *Communicationes* 39 (2007), nr 2, s. 221-268.
- IOANNES PAULUS PP. II: Constitutio Apostolica „Divinus perfectionis Magister”. Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars I, s. 349-355.
- SACRA CONGREGATIO PRO CAUSIS SANCTORUM: Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in causis sanctorum (7.02.1983), AAS 75 (1983), pars I, s. 396-403.

LITERATURA

- ASOCIACIÓN CATÓLICA DE PROPAGANDISTAS: Apuntes biográficos, *Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador* nr 1, Mayo 2015, s. 2.
- ASOCIACIÓN CATÓLICA DE PROPAGANDISTAS: Apertura de la Causa, *Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador* nr 1, Mayo 2015, s. 3.
- BARTOSZEWSKI Gabriel: Gromadzenie i zabezpieczenie dowodów osób zmarłych w opinii

- świętości w aspekcie rozpoczęcia ich procesu beatyfikacyjnego, [w:] Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 23-29.
- Cheste: solemne acto en memoria de Dos José María Haro Salvador, *Nuestra Región*, 24 X 1966, s. 1.
- ECHARREN YSTURIZ Ramón: Caridad y Justicia. Dimensión social de la caridad, *Corintios XIII* 2006, nr 117-118, s. 185-202.
- GUTIÉRREZ José Luis: La instrucción „Sanctorum Mater” de la Congregación de las Causas de los Santos, *Ius Canonicum* 48 (2008), nr 96, s. 631-661.
- HARO SALVADOR José María: ¿Y nuestros mártires?, *Possumus* 10 (1958), nr 80-81, s. 8-9.
- HARO SALVADOR José María: Aquel Voto Asuncionista, *Mater Desertorum*. Supl. del Boletín Oficial del Arzobispado, 3ª época, 1958, nr 123, s. 14-16.
- HARO SALVADOR José María: Auténtica preocupación por la familia, *Possumus* 11 (1959), nr 86, s. 6.
- HARO SALVADOR José María: Carta abierta a los cooperadores no militantes de Acción Católica, *Possumus* 5 (1953), nr 7 [s. nlb].
- HARO SALVADOR José María: Colaboración de Familia y Maestro en el pensamiento de S.S. Pío XII, Valencia: Publicaciones de la Asociación Católica de Maestros 1960.
- HARO SALVADOR José María: El Maestro, la Escuela y la Acción Católica, Valencia: Publicaciones de la Asociación Católica de Maestros de Valencia 1952.
- HARO SALVADOR José María: La caridad en el mundo de trabajo y en las profesiones. Conferencia pronunciada por su autor durante la XIX Semana Social de España celebrada en Madrid, Madrid: Imprenta Juan Bravo 1959.
- HARO SALVADOR José María: Nuestro deber en lo Social, *Ánimos* 1946, nr 21, s. 43.
- HARO SALVADOR José María: Otra vez Parroquia, Familia y Escuela, *Possumus* 1963, nr 143, s. 14.
- HARO SALVADOR José María: Restauración cristiana de la familia, *Ánimos* 1945, nr 10, s. 26.
- HARO SALVADOR José María: Sentido cristiano de la Política, *Possumus* 10 (1958), nr 77, s. 8 i 17.
- HARO SALVADOR José María: Virtudes sociales en la Familia de Nazareth, *Possumus* 10 (1958), nr 74, s. 9.
- HUESO BALLESTER José María: Haro, Padre de familia, [w:] José Maria Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 35-42.
- INIESTA CORREDOR Andrea: Haro, Paladín del Magisterio, [w:] José Maria Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 23-34.
- José María Haro, un hombre con una firme vocación social, *El Rotativo* 12 (2015), nr 95, II época, s. 20.
- José María Haro. Crónica de homenaje en el C.M. San Juan de Ribera, Burjasot-Valencia: Asociación de Antiguos Alumnos del Colegio Mayor de San Juan de Ribera 1965.
- José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966.
- LÓPEZ MARTÍNEZ Alfredo: Haro, hombre de Acción Católica, [w:] José Maria Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 51-62.
- MARTÍNEZ LÓPEZ María: ‘Estaba atento a las necesidades de todos’, *Alfa y Omega*, nr 934, <http://alfayomega.es/21956/estaba-atento-a-las-necesidades-de-todos> [dostęp:

- 18.06.2015], s. 10.
- MISZTAL Henryk: Ad rei futuram memoriam w sprawach kanonizacyjnych, [w:] Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 33-56.
- MISZTAL Henryk: „Cauae historice” w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym, Lublin: KUL 1981.
- MISZTAL Henryk: Ne pereant probationes, *Studia Prawnicze KUL* 2009, nr 1 (37), s. 83-98.
- MISZTAL Henryk: Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura, wyd. II, Lublin: Wydawnictwo Diecezjalne w Sandomierzu 2003.
- MISZTAL Henryk: Sanctorum Mater. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2008.
- MISZTAL Henryk: Stosowanie procedury „ne pereant probationes” w sprawach kanonizacyjnych, [w:] Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2010, s. 131-154.
- OLAECHEA Y LOIZAGA Marcelino: Cierre del Acto, [w:] José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 63-65.
- RULL VILLAR Baltasar: Haro, magistrado, [w:] José María Haro Salvador. Un hombre de nuestro tiempo. Velada en homenaje a Jose Maria Haro Salvador, red. A. Carrasco, Valencia: Impreso en Talleres Domenech 1966, s. 43-50.
- SITARZ Mirosław: Miejsce instrukcji w hierarchii aktów normatywnych, [w:] O „Sanctorum Mater”, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin: Stowarzyszenie Kanonistów Polskich 2008, s. 27-40.
- Un punto y seguido en el proceso, *Boletín de la Causa de Canonización del Siervo de Dios José María Haro Salvador* nr 1, Mayo 2015, s. 1.
- VALDERRAMA Juan Carols: Haro, un adelantado a las orientaciones del Concilio Vaticano II sobre la misión de los laicos en la Iglesia, *El Rotativo* 12 (2015), nr 95, II época, s. 21.

STRONY INTERNETOWE KONSULTOWANE

- <http://jmharosalvador.wordpress.com> – oficjalna strona web postulacji.
- <http://www.acdp.es> – oficjalna strona web Katolickiego Stowarzyszenia Głosicieli (Asociación Católica de Propagandistas), powoda w sprawie beatyfikacyjnej.
- El Cardenal abre la causa de canonización de José María Haro y le define como ‘una figura clave para lo que estamos viviendo en el año 2015’, www.archivalencia.org/contenido.php?a=6&pad=6&modulo=378&id=12110

SPRAWA BEATYFIKACYJNA SŁUGI BOŻEGO
JÓZEFA MARIII HARO SALVADORA (1904-1965)
– WSPÓŁCZESNEGO WZORU ZAANGAŻOWANIA I ODPOWIEDZIALNOŚCI SPOŁECZNEJ

Streszczenie

W roku kolejnego synodu poświęconego rodzinie staje przed nami postać męża jednej żony, z którą wychowywał ośmioro dzieci – Józefa Marii Haro Salvadora. Chociaż minęło 50 lat od

śmierci Sługi Bożego, która nastąpiła w roku zakończenia Soboru Watykańskiego II, widzimy świeckiego katolika zaangażowanego w sprawy publiczne na każdym etapie życia, stosownie do swojego stanu, dużo wcześniej niż rozpoczął obrady wspomniany Sobór. Przedstawiony w części pierwszej artykułu rys biograficzny ukazuje, że Sługa Boży może i dziś stanowić wzór odpowiedzialności w rodzinie, w środowisku pracy, w aktywności wspólnoty religijnej i świeckiej. Na aktualność tej postaci wskazywali też mówcy występujący po formalnej części sesji otwarcia procesu, którą przedstawiono w części trzeciej.

Z historii sprawy, przed jej formalnym rozpoczęciem, a przedstawionej w drugiej części artykułu, wyraźnie wynika, że oprócz potrzeby przygotowania postulatorów, istnieje konieczność uwrażliwienia środowisk zamierzających być aktorami w konkretnych sprawach na potrzebę korzystania z ich pomocy, już na etapie wstępnej oceny, bez względu na status intelektualny czy naukowy samych zainteresowanych. Na przykładzie tej sprawy, przy uwzględnieniu obowiązujących norm, wskazuje się, że nie należy też pozostawiać kwestii zbierania dokumentów i świadectw dopiero na etap procesowy. Ponadto zadania tego nie należy składać na barki jednej osoby, bo może zakończyć się to obumarciem sprawy wraz ze śmiercią tejże.

Słowa kluczowe: Haro Salvador, katolik zaangażowany, proces beatyfikacyjny, wzór odpowiedzialności, Walencja.

CAUSE OF BEATIFICATION OF THE SERVANT OF GOD
JOSEPH MARIA HARO SALVADOR (1904-1965)

– CONTEMPORARY EXEMPLAR OF INVOLVEMENT AND SOCIAL RESPONSIBILITY

S u m m a r y

In the year of another synod dedicated to the family we can see the husband of one wife with whom he raised eight children – Joseph Maria Haro Salvador. Although 50 years have been passed since the death of the Servant of God that happened during the last year of the Second Vatican Council, we see a Catholic layman involved in public affairs at all stages of his life, according to his state, much earlier than the mentioned Council started the deliberation. The biographical sketch presented in the first part of the article shows that the Servant of God can even today be an example of responsibility in the family, at work environment, in the activity of religious and secular communities. After the formal part of the opening session of the process, the speakers pointed to the timeliness of that figure, what was presented in the third part of the article.

The history of the cause, before its formal beginning, presented in the second part of the article, makes it clear that in addition to the need of preparation of the postulators, it is necessary to sensitize communities intending to be actors in particular causes to the need of getting help from them even at the stage of the preliminary assessment regardless of the intellectual or scientific status of the individuals concerned. Taking into account the current standards, the cause shows that the gathering of the documentary proofs should not be left for the process. In addition, one person should not perform this task because it may result in interruption of conducting the clause with a death of that person.

Translated by Agnieszka Romanko

Key words: Haro Salvador, Catholic involved, beatification process, exemplar of responsibility, Valencia.